

1. 49

0821

উছৰ্গা ।

মহামানব—

মহাত্মা গান্ধীৰ—

প্ৰাতঃস্মৰণীয়

পবিত্ৰ নামত—

চকুলোৰ অঞ্জলি—

বিশ্বাল্লিছৰ ছহীদ ।

—কমলানন্দ ভট্টাচাৰ্য—

নিবেদন ।

তেজৰ আখৰেৰে লেখা মূল্য-যুগৰ বিয়াল্লিছৰ ছহীদসকলৰ নাম বুজাৰ পাতে পাতে জলি থাকিব অনন্ত কাল। বিয়াল্লিছৰ মূল্য যুগত তেজৰ অবিহণা দিৱাত নিচলী ছথুনী অসমী আইয়ে দানৰ পৰাকাঠা দেখুৱালে। সেই ছহীদ সকলৰে পবিত্ৰ নামত অৰ্ঘ্যজলি দিবৰ উদ্দেশ্যেই মোৰ এই “বিয়াল্লিছৰ ছহীদ” লেখা। দমন-নীতিৰ অছিল। লৈ যি অত্যাচাৰ আৰু নৃশংসতাৰ সোঁত বোৱাই দিলে কৰ্তৃপক্ষই গাঁৱে ভূঞা চুকে কোণে নিবীহ নিৰস্ত লৰা-তিবোতাৰ ওপৰত, তাক সুৰবিলে আজিও গাৰ নোম শিয়ৰি উঠে। নিজৰ দেশবাসীয়ে নিজৰ ভাই ভনীৰ কেচা তেজেৰে হাত বোলাই, কত পৰিয়াল উচ্ছন্ন কৰি কতক নিষ্ঠুৰতা কৰি বিজাতিৰ নিমখ চেলেকা সেই কৰ্মচাৰী সকলেই আজিও উচ্চতৰ উচ্চতম পদমৰ্য্যদা লৈ স্বাধীন দেশবাসীৰ ভাগ্য নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবলৈ নিগাজি হৈছে। পৰিতাপ !

চকুৰ আগত কেচা তেজৰ সোঁত বোৱা দেখি ভাবিছিলোঁ। এই বীৰহৃদয় ছহীদ সকলৰ নামত সময় আৰু সুবিধা পালে এটুপি চকুলো অঞ্জলি আগ বঢ়াম। তাৰ বাবে সেই হৃদ্দিনতো সজুলি সংগ্ৰহ কৰিবৰ সুবিধা পাইছিলো আৰু লৈছিলোঁ। ১৯৪২ চনৰ আগষ্ট মাহৰ মাজ ভাগত নগাঁও জিলা বংগ্ৰেছ কমিটিৰ সম্পাদকৰ ভাৰ পাণ্ডু হৈ ধৰ-পাকৰ আৰু গাঁৱে ভূঞা খানাতল্লাচিৰ নামত অত্যাচাৰৰ জুমুৰিত অফিচ, কাগজ-পত্ৰ একোৰে স্থিৰতা নোহোৱাত অ’ত ত’ত

সলাই পজৰাই কাম চলাব লগীয়াত পৰিছিলোঁ। লগে লগে অত্যাচাৰৰ চৰম নগাৰৰ বেবেজিয়া, বৰহমপুৰ, বাৰপুজীয়া আদি গাৱত ইত্যাকাও আৰম্ভ হ’ল। সেই সেই ঠাই বিলাকলৈ গৈ হত সকলৰ সংকাৰৰ ব্যৱস্থা আৰু আহত সকলৰ চিকিৎসা আৰু শুশ্ৰূষাৰ ব্যৱস্থা কৰি যাওঁতে দৈনিক ঘটনাবলীৰ বিবৰণী গোটাই লেখি আচুতীয়াতকৈ থৈ গৈছিলো। সুবিধা চাই ফটো আদিও লোৱা হৈছিল। তাৰ উপৰিও সেই সময়ৰ জিলা কংগ্ৰেছৰ সভাপতি অক্লান্তকৰ্ম্মী শ্ৰীযুত মহেন্দ্ৰ নাথ হাজৰীকা দেৱৰ পৰাও সেই ঘটনাবলীৰ চাক্ষুৰ বিবৰণ আদি গোটাইছিলোঁ। এবাৰ গুলিৰ আঘাতৰ পৰা দৈবানুগ্ৰহত কথমপিহে তেখেতে প্ৰাণ ৰক্ষা কৰিব পাৰিছিল। সেই ঘটনাবলী বিলাকৰ চমু বিবৰণী প্ৰাদেশিক কংগ্ৰেছৰ সম্পাদক স্বৰ্গীয় হেম চন্দ্ৰ বৰুৱা দেৱকো সময়ে সময়ে দি আছিলোঁ। সেই সুযোগতে বৰুৱা দেৱৰ নবীয়া পাটিত পৰিও নিস্বার্থ দেশ-সেৱাৰ ব্ৰত দেখি বিস্মিত হৈছিলোঁ।

এবাৰ নহয়, দুবাৰ নহয়, তিনি চাৰিবাৰকৈ ঘৰ লুককি বহুমূলীয়া কাগজ পাতি কিতাপ পত্ৰৰ লগত সেই সংগ্ৰহ বিলাকো মোৰ মৰ্মিমূৰকৈ ধুহি ধাহি নষ্ট কৰিলে আৰু লৈ গুচি গল। নহলে কিজানি “বিয়াল্লিছৰ ছহীদ”ৰ ৰূপ আজি আন ধৰণৰ হ’লহেতেন।

তেজপুৰ জেলত ১৯৪৩ চনত “বিয়াল্লিছৰ ছহীদ” লেখিবলৈ আৰম্ভ কৰোঁ কিন্তু জেলৰ পৰা মুকলি হোৱাৰ পিছত হে তাৰ সামৰণি পেলোৱা হয়। একাংশৰ সুযোগ পোৱা হলে ইমান দিনে “বিয়াল্লিছৰ ছহীদে” ৰাইজৰ ধূলি লব পাৰিলেহেতেন। কিন্তু দুখীয়া গ্ৰন্থকাৰৰ গ্ৰন্থ ছপাই আশানুৰূপ লাভৰ আশা নেদেখে বুলিয়েই হ’বলা একাংশক সকলৰ বহুতেই কাগজৰ অনাটনৰ অছিল। লয়। চকুৰ আগত দেখিছো

কিতাপ-পত্ৰ ছপাও বৈ থকা নাই—কাগজ বেপাৰী সকলেও মুঠিয়ে
মুঠিয়ে ধন ঘটিছে, কাগজো পোৱা সকলেই উঠোনদীকৈ পাবও
লাগিছে, কিন্তু কাগজ নাই দৰিদ্ৰ গ্ৰন্থকাৰ সকললৈ— যাৰ চোৰাং
বজাৰ কৰিবলৈ ধনৰ অনাটন আৰু তেল টেঙা ঘঁহিবলৈকো চুকি
পোৱাৰ সামৰ্থ্য নাই। আনে পাব পাৰে মই নেপাম কিয় বুলি
তলৰ পৰা ওপৰলৈকে আবেদন কৰি বাওণা হৈ জোন ধৰিবলৈ
বিচৰা যেন হলোঁ। অৱশেষত মৰি মূৰ্ত্তি বৰ্ত্তমান যোগীয়া মন্ত্ৰীৰ
সহৃদয়তাৰ ভৰসা কৰি হুখ নিবেদন কৰিলোঁ। দুখীয়াৰ কপালেৰে
হাহ কণীত কুহুম নোহোৱা কথাৰ মন্ত্ৰে মন্ত্ৰে উপলব্ধি কৰি ভাগ্যক
নেওচি বহি গলোঁ।

মৰমৰ ছাত্ৰ-বন্ধু শ্ৰীমান কালী মোহন বৰুৱাৰ সহায় সহানুভূতি
নোপোৱা হলে “বিয়াল্লিছৰ ছহীদ” জাপতে পচি ভসম উঠিলে হেতেন।
সবল অন্তৰেৰে তেওঁৰ শলাগ লৈছোঁ। অনুভূতি আৰু আবেশ হলেই
লেখকে লেখনী লয়। লেখকৰ তৃপ্তি লেখি। “বিয়াল্লিছৰ ছহীদে”
বাইজৰ মৰম পালে শ্ৰম সাৰ্থক মানিম। ইতি।

বিনীত—

—শ্ৰীকমলানন্দ ভট্টাচাৰ্য্য—

৪৮/৪৮

বিয়াল্লিছৰ ছহীদ

—(০)—

তিলক ডেকা।

তিলক ডেকা ! তিলক ডেকা !

কপালত তোৰ তিলক অঁকা—

বীৰৰ হিয়া আছিল ঢকা—

চহা দেশৰ—চহা গাঁৱৰ—

চুকত পৰি থকা।

পুঞ্জিভূত হিয়াৰ বেথা,

ভাই ভনিটিৰ স্নেহৰ কথা—

হুখ দাবিদ্ৰ্যৰ বিহ্বলতা—

গোপনে তোৰ এদিন প্ৰাণত—

আগিল ব্যাকুলতা।

বিয়াল্লিছৰ জোনাক বাতি,
গাওঁ পৰীয়াৰ পাল খাতি—
ষিপদ সঙ্কেত জনায় মাতি—
নিহপালি দি মোৱা গঞাক—
জগাই দোভাগ বাতি ।

চান্দৰ নগা আৰব কুকি—
সঙ্কেত জনায় শিঙা ফুকি—
সাত পুৰুষৰ চলিত উকি—
তাৰ লগতে প্রজাই কান্দে—
চকুৰ লোটক টুকি ।

শিক্ষা নহয় পাঞ্চজন্য—
দেশে বোলে ধন্য ধন্য—
তিলক ডেকা দেশ বৰেণ্য—
ছহীদ আজি শিঙা ফুকি—
বীৰৰ অগ্রগণ্য ।

ধনে জনেও ওপৰ নহয়—
ৰংশ খ্যাতিৰ নাই পৰিচয়—
সহজ সবল মিৰ্ভীক হৃদয়—
সেৱাৰ ততত জীৱন সঁপি—
কৰে মৰণ জয় ।

শান্তি-সেনা তিলক ডেকা—
বুৰঞ্জীত তোৰ তেজৰ লেখা—
তৰিষাতৰ সোণৰ বেখা—
তিলক ডেকা শান্তি-সেনাৰ—
বুকুৰ তেজৰ চেকা !

কোন পিৰাটে বন্দুক তুলি—
অতর্কিতে দিলে গুলি—
উবাই দিলে মূৰৰ খুলি—
মুখৰ শিঙা মুখতে ব'ল,
বাঙলী হ'ল ধূলি ।

মৰিও অমৰ তিলক তুমি—

ভাগ্যৱতী পূণ্য ভূমি—

আই অসমীৰ চৰণ চুমি—

কোন সবগত স্থান পালা গই—

শুৱাই অমৰ ভূমি ।

বিয়াল্লিছৰ বৰ বলি— !

তোমাৰ আহিত হৃদয় গলি,—

বোলাই দিলে বৰ থলি

বীৰ পূজাৰী সদল বলে—

পৰিল ঢলি ঢলি ।

তোমাৰ নামত বিজয়ী বীৰ—

স্বদেশ আজি উন্নত শিৰ—

অযুত হিয়াৰ তপত কধিৰ—

স্বতন্ত্ৰতাৰ নিচান পুতি—

বুকুত ভাবতীৰ ।

কনক লতা ।

এপাহি কুসুম ফুলিলে হাবিত

নাম গোক ভাব নাই !

জেউতী বিলালে অকলে বনত

ললে জিবণিৰ ঠাই ।

বছোৰা নহয় টগৰ নহয়—

নহয় চম্পা হানা,

আবদাল পোৱা গোলাপ বাগৰ—

নাছিল আদৰ জানা ।

নাছিল কপৰ বঙৰ ববাই—

নাছিল বংশাৱলী—

চৰম ভৰম আভৰণ ভবে—

পেলোৱা নাছিল দলি ।

কপহ বনৰ কপহী-কুসুম

পাহিতে কপৰ থলি,

গোকৰ সফঁৰা বুকুতে গোপন—

বতাহতে পৰে ঢলি।

ব'দ বয়সুগ শিবেদি বাগৰি

পাহিটি পৰিল জহি !

নিৰ্ভীক হিয়া দিলে আগ কৰি

ধুমুহাৰ বেগ সহি।

ক'ত আছে কোন দূৰ বিদূষত—

এনেটি ভাগব কপ— !

থাপি থাপনাত পূজা দিবলই,—

অলাই বন্তি ধূপ— !

কোন খনিকৰে গঢ়িলে প্ৰতিমা

কপত মানিলে কপ !

মধু মাধবীৰ আকুল অমিয়া,

লাৱণীৰ মাথোঁ স্তূপ।

অভাগী অসমী জননী কোলাৰ—

কুসুম কনকলতা—

বানা চিত্তিপাতি মিনাৰ মাদলী—

মুকুতাৰ গলপতা।

হতশ্ৰী বাহুৱে কাল বাহু মেলি—

থ্ৰাসিলে হেঙুলী বেলি—

কেতুৰ নিঠুৰ কুটিল কবাল

মুখ আছে জিতা মেলি।

চপৰা সোণৰ মাদলী প্ৰাণৰ

হৃদয়ৰ সাতশৰী— !

সোণৰ লতিকা মুকুতাৰ জড়ি,—

অসমীৰ হিয়াকড়ি।

দেশৰ ভীষণ জীৱন মৰণ—

লগন মিলালে বিধি,

তুমি দেখুৱালা আহিব পথ—

কেনি সাধনাৰ সিদ্ধি।

আহিনৰ নিয়ৰে ধোৱা নাই তল,
 সৰা নাই শেৱালী পাহি—
 ওকণি শিৰতে চেগ্‌চাই খুটিলে
 সন্নিপাত কাল ডাহী—

দেশৰ নিবহুৱা হিলৈ পাই বগুৱা,
 গোধা গবলীয়া দল !
 কাটি খাই বলধা চেঙ্গা উত্ৰাৱল
 জুৱলি ওপৰ তল !

কোমল হিয়াত জুৰি চানুমাৰি
 বঙহৰ মঙ্গল খালি !
 জনমে জনমে অজীণ পাতকী
 জোহীয়া শত্ৰুক শালি ।

‘ভিচিল্লিন’ৰ ডকা বজোৱা,—
 ওভত-গোবে নচা ।
 হিলৈদাৰীৰ ফোজ চিপাহী—
 মাল কোছাবে কছা ।

মই থাকোঁতে কোন সি ৰিবেল্ (Rebel)
 থানাত উৰায় ধ্বজা !
 নেজানেনে হাতত যে মোৰ ।
 বন্দুক আছে খজা— ?

দেশৰ কালৰ জাতিৰ নেওচা
 জাতিৰ নেওচা খালি—!
 অজীণ পাতকী জনমে জনমে—
 মৰি মৰি নাম পালি !

মূৰে ভৰি কাঢ়ি কোলাৰ কেচুৱা
 কাচিলি গড়ত থৈ !
 শ্মশান শালিৰ প্ৰেতৰ কিবিলি
 জুৰিলি আগত লৈ ।

মুঠিৰ পতাকা তথাপি নেবিলে
 শলখা সুলকি গল !
 কনক লতাৰ কনক প্ৰতিমা
 ধূলিত মিহলি হল !

কবচণ কগুৰা ওপৰে বনায়
বিহগে বিনায় গীত !

তেজ ধুলে যায় মঙহ গোন্ধায়—
কনকৰ সমাধিত ।

ফবাচী জীয়ৰী জোৱান ডাৰ্কৰ
মুখে মুখে গাওঁ খ্যাতি !
তোমাৰ অমূল্য আত্মতাৰ কথা
নেজানো কৃতঘ্ন জাতি ।

কনক কুসুম ফুলিলে ধবাত—
সৰগৰ পাৰিজাত !
বিলালে অমিয়া ঢালিলে জীৱন,
অতুল দেশ সেৱাত ।

আজি মৰণৰ সিপাৰে কনক
জীৱন প্ৰদীপ জালি
পথৰ সন্ধান দিছে স্বদেশক—
বুকুৰ শোণিত ঢালি ।

আঁহা দেশ বাসী— কৃতঘ্ন দেশৰ—
পুৰাওঁ সেৱা হেপাহ !
একাকি কবিতা— এগছি বস্তু
এটি দি হুমুনিয়াহ !

ভোগেশ্বৰী ফুকননী ।

তেজৰ গঙ্গা বলে !

দেশত তেজৰ গঙ্গা বলে !

নতুন যুগৰ ঢল আহিছে—

পিছ পৰিবি বলে !

স্বতন্ত্ৰতাৰ একা বেকা

পিছল বাটত তেজৰ চেকা !

তুচ্ছ কৰি মৰণ লেখা

যুজত নামে ডেকা ।

ডকাল সোতৰ বান পানী !

মৰিম নতু জিৰিম জানি

এই বাবেহে বাৰ মানি—

গুণ ধৰিবি টানি !

মৃত্যু বিজয় তৰুণ প্রাণত,

শক্তি জাগে কি আহ্বানত—

তেজৰ তিলক শিৰস্ত্ৰাণত—

বাতুল নাচে প্রাণত !

অচল অটল শিলৰ খুটি—

সগৌৰবে নিচান পুতি—

বার্তা দিলে ত্যাগৰ দূতী—

তেজৰ সোঁতত উটি ।

হা-হুতাহৰ দাবানলত,

আকাশ বতাহ জলত স্থলত—

বজ্রাহতৰ আতুৰ দলত—

দেয়াই বসাতলত !

মোৰেই দেশৰ সোণৰ মাটি

ময়েই মৰেঁ গেবাব খাটি

মোৰ পিঠিয়েই ঘোৰা হাতী—

পৰিণাম মোৰ লাঠি !

ভাগবত মই উশাহ সলাওঁ—

চকুলোৰে পাৰাণ গলাওঁ—

জুবীয়া মই হাতীও বলাওঁ—

জলাওঁ মাথোন জলাওঁ !

সেই জলনৰ জলক চিতা !

খাছমহলৰ খহক ইটা !

দেহ পুৰি যক পানীৰ মিঠৈ !

ভসম্ উঠক ভিটা !

ছকুল ডকা ভৰা যি নৈ,

নাচোন নাচে তাথে তাথে !

বিপ্লব আনে বুকুতে লৈ

বাধাক তুচ্ছ কৈ !

সেই ঢলৰ যি আগত পৰে—

নিধন মাথোন বাঞ্ছা কৰে—

প্রলয় বাণত উটে বুৰে—

আপোন দাহত মৰে !

সেই সপোনৰ বাস্তৱতা—

জগত জুৰি দেখিম ঘট—

আভাস তাৰেই উঠিল ভাতি—

জাগিল দেৱতা !

বিয়ালিছৰ ছহীদ ডেকা—

তেজৰ তিলক শিবত লেখা—

বাই-ভনী-ভাই-জী-বোৱাৰীৰ—

গাতো তেজৰ চেকা !

যুকন ঘৰৰ গাভৰুদেও,

জনা নাছিল নামটি কেওঁ—

ওলাই দেখে মৰ কিবিলি—

ভূতে পাৰে দেও !

বঁড়ৰ ভোজৰ পৰা পাত—

উফৰি গল বঢ়া ভাত—

হিলৈদাৰীৰ পেৰেত নাচোন—

চানমাৰি হল তাত !

মুলা বাধা জয়মতী—

বীৰাজনাৰ শাৰীৰ সতি—

ভোগেশ্বৰী নামত আজি—

তপত তেজৰ গতি — !

দৰ সবাহৰ ভোজৰ শাবীত,—

লৰা ডেকা কধিব প্লাবিত,—

তেজ উতলি উঠিল নাৰীত—

হিয়াত বলে তাড়িৎ !

ধ্বজাৰ সন্মান বাখিম বুলি

নিচান ললে হাতত তুলি,

কাপুকষৰ আহিল গুলি—

উৰিল শিবৰ খুলি ।

তপত তেজৰ গঙ্গা ব'লে—

শঙ্কণে মৰ কামোৰ ললে—

উদগবনিত উদবাময়—

মৰি উছন গলে !

জলি উঠিল অগ্নি শিখা

জলি উঠিল তেজৰ লিখা

মৰিচা যি আছিল গুহিল

ওলাল আচল তীখা ।

স্বতন্ত্ৰতাৰ বণৰ ভূমি—

বৰহমপুৰ হল তীৰ্থ ভূমি

ছহীদ তাৰেই ধূলি চুমি—

ভোগেশ্বৰী — তুমি !

ফটা হলেও পাটৰ ভূনি

ভগা হলেও বংশে গুণী—

নহলেনো মৰণ মাতে—

কোনে জানি শুনি ?

বীৰাজনা বীৰ নাৰী—

তোমাৰ লগত শাৰা শাৰী—

ওলাই আহিল আগ বাঢ়ি—

যুজত দিলে পাৰি ।

খোজত পথৰ উৰাই ধূলি—
নিচান হাতে হাতে তুলি
জয় মহাত্মা গান্ধি বুলি
বুকুত ললে গুলি ।

মুক্তি যুদ্ধৰ আগৰ বলি
যতই পৰিল ঢলি ঢলি
যুগান্তৰৰ কেৰোণ কলি
মৰিল জ্বলি জ্বলি ।

দেশক সাঁপি অমূল্য দান
দেখুৱালা পথৰ সন্ধান—
নাচি উঠিল সহস্ৰ প্ৰাণ
জাগিল ভগৱান ।

লক্ষ্মী হাজৰিকা ।

ঠগী স্মৃত ।

বলো স্মৃত ।

বিয়াল্লিছৰ বগৰ ডফা বাজিল ভাৰত জুৰি—
কিৰিঙতি তাৰেই মাথোঁ আহিল এটি উৰি ।

পিছ পৰা মোৰ অসমী আই— প্ৰজাণ্ড হোজা চহা
যা বুলিলে ঠিয় হোৱা উঠ বুলিলে বহা !

দেশত আছিল পিয়ঁপি দি গুৰ্থা পাঠান গোৰা
বজা ঘৰৰ নিমখ খোৱা পূবৰ প্ৰাঙ্গণ জোৰা ।

জাপান খেদা সেনানীদল হাঁচিতে চক্ খোৱা
বগৰ থলি নউ দেখোঁতে এখেতে জীউ যোৱা ।

সাহে পিতে বগৰ ঘোৰা তজ্জ্বজীয়া বেছ
পৰৰ পালে ধুঁহি খোৱা বিদ্যাত পক্ৰ কেনা ।

বগৰ থলি দেখা নহল কপাল আছিল ভাল—

নহলে যে জপান সেনাই চপাইছিলে কাল।

চৰখবিয়াত পৰিল পুতৌ যবে পৰে চৰ

বিয়াল্লিছৰ বগ দেখে সবাতোকৈ বৰ।

ভাৰত ভাগৰ নিৰ্দেশ দিয়ে ইমান বুকুৰ বল

বিদ্ৰোহী এই দেশৰ প্রজা— এই কংগ্ৰেচী দল।

একে কুঁৱেই দমি যাব কিমান পানীৰ মাছ

অভিনেৰ অস্ত্ৰ গঢ়া আছে নতুন সাঁচ।

তাত নহলে লাঠি আছে জেইল সঙ্কীৰ্ণ ফাঁচি

নাইতো কামান এৰোপ্লেণৰ বোমা বাচি বাচি।

এনে দৰেই দমন নীতিৰ টিপি দিলে কল—

দেশত জ্বলিল অগ্নি লিখা লাগিল ওপৰ তল।

বৰহমপুৰৰ বৰ চাপৰি হোজা চহা প্রজা

শান্তি সেনাই তাতো উৰায় তিনি বঙৰ ধ্বজা !

নাম নোহোৱা পিছ পৰা গাওঁ তাতো উজায় দল !

নাৰীসেনা শান্তি সেনা কোনো নহয় তল !

স্বাধীনতাৰ ডাক আহিছে হৃদয় উদ্ভাৱল—

উতলা তেজ বুকুত— বাহুত অযুত হাতীৰ বল।

ইনকিলাব জিন্দাবাদ বিমান ক'পা জয় !

মুক্তি যুজৰ সৈনিক আমি কিহৰ মৃত্যু ভয় !

অত্যাচাৰৰ অবিচাৰৰ চৰম পৰিণতি—

মূৰ ডাঙিছে লৰা বুঢ়াই বিষম দেশৰ গতি।

গঞাৰ খেলৰ বৰনাম ঘৰত শান্তি সেনাৰ দলে—

দেশৰ হকে উছৰ্গি দিম দেহা শপথ ললে।

বিৰাট কেন্দ্ৰ থাপিলে তাত দিনে বাঢ়িল দল,

মুক্তি যুজৰ বাঁৰ পূজাৰি বুকুত বিৰাট বল।

সেই দলৰে পুৰঠ ডেকা শান্তি সেনাৰ ওজা

দেশৰ হকে মৃত্যুকামী হদিও চহা হোজা !

ভোগেশ্বৰী থুলেশ্বৰী কুকন ঘৰৰ জী—

আজিলে যশ শত্ৰু মুখত ছাই ঘ'হি দি।

হাজৰিকাৰ ঘৰৰ লক্ষ্মী, ঠগী, বলো বৰা—

চফল ডেকা বৰহমপুৰৰ উজ্জ্বল ভোটা তৰা।

স্বাধীনতাৰ ধ্বজা উৰাই বলি দিলে প্ৰাণ

বুকুৰ শোণিত ঢালি দিলে বোৱালে উজান।

বদেশ আজি উন্নত শিৰ গাঁই ছহীদৰ গান—

ছহীদ শ্মশান বৰহমপুৰ মোৰ দেশৰ তীৰ্থ স্থান।

তেজৰ লেখা চিবন্তনৰ উজ্জ্বল পটত অঁকি
 বঙৰ উৎসৰ ভোজৰ মেলত শোণিত দিলে বাকি।
 উন্নত প্রেত দ্বিপু বাতুল হিলৈ ললে তুলি
 চান মাৰি হ'ল ভোজৰ পাতত জাউৰী জাউৰী গুলি।
 মাজ মজিয়াত ঠগী— বলো— লক্ষী— পৰিল ঢলি
 তেজৰ সোঁতত পাত উটি গল বঙা ভোজৰ থলি।
 ব্যভিচাৰৰ তাণ্ডব মেলি মূৰে কাঢ়ি ভৰি—
 দ্রোহীয়া তাৰ পোতক পালে জ্বলি পুৰি মৰি।
 খলুৱা সেই আপোন যাতী অজীণ পাতকী—
 দেশৰ প্রজাতি নেওচি কব শাওঁ সপি দি।
 কাল নিয়তীৰ লিখন মানি বচা সমাধি—
 জ্বল চিতা জুই জ্বল আকৌ জ্বলা কাল ব্যাধি।
 যজ্ঞ বহিৰ অহুতি সেই হোতা কি হোত্ৰী—
 জিন্দাবাদ! জিন্দাবাদ! ছহীদ পুৰুষ স্ত্ৰী।
 তৰুণ শাস্তি সেনাৰ বুকুৰ তেজৰ চেকাৰে
 অৰ্পণা মোৰ এফাকি গীত উদ্গাদ লেখাৰে।
 ছহীদ নামৰ শাস্তি তৰ্পণ বস্তু এগছি—
 এগছি ধূপ স্মৃতিৰ ফলক চকুলো মছি।

কুশল কোঁৱৰ।

পিয়লী ফুকন ফাছিত জুলিলে
 খাৰ ঘৰ জ্বলালে বুলি!
 গাখীৰ দি পুহিলে সাপৰে পোৱালী—
 ফেত হে উঠিলে তুলি।
 বগা বঙালৰে হিয়লি জিয়লি
 শিয়লিত শোৱাৰে সঁচ।
 ফুকন বিষয়া ভাঙিলে পাতিলে,
 কলেহি বিহৰে গছ।
 এনেহে শোধৰ বিচাৰ মেলিলে
 ট্ৰাইবুনেল কালৰ কলি,
 আগতে ফাঁচি তাৰ পিছেহে বিচাৰ—
 বিচাৰৰ আগেয়ে বলি।

দেৱান মনিবাম ফাঁচিত জুলিলে—

সাতাওন ছালৰে চেলু।

পিয়লী বকৱাক ডিঙিত দোল দিলে

আজুৰি চিঙিলে নেলু।

স্বাধীন চিতিয়া বকৱা বিষয়া—

দেশৰ পেলালে ধুই !

সিহঁত একোটায়ে অযুত বগুৱা—

জ্বলাব বাঢ়িলে জুই !

নুবুজে আবৰি অবুজ শপাহী—

সহজ সবল কথা !

উপজি মৰিব মৰি উপজিব—

জনাৰ বুকুৰে বেথা।

বুকুৰে যা নউ শুকাওঁতে সিদিনা

• বিয়ালিছ মাহেহু কণ !

পালেহি, জুৰিলে দেশ বিয়পিলে

“কুইট্ ইণ্ডিয়া বণ

বজাৰ কোঁৱৰ যেন উপজিলে—

মুঠিত মুক্তি নিচান।

বাজশ্ৰী কপত সাহত তেজত—

ভীম বলে বলিয়ান।

এটি ভোটা তৰা অসম পটৰ—

কলীয়া ডাৱৰ ঠেলি,—

ভুমুকি মাৰোঁতে কবাল কেতুৱে—

থোৰতে পেলালে গিলি।

জননী পূজাৰ তিলক কুশল—

এইবাৰ বৰ বলি !

বাঙলী মজিয়া কেচা শোণিতেৰে—

বাঙলী বণৰ থলি।

ডেকা কুশলক এইবাৰ তুলিলে

ডিঙিত চিপেজৰি দি !

মোকোনে মোকোদে বুলি শতভায়ে—

জাপ দি পৰিলে হি !

হেজাবে বিজাবে দেশৰ ডেকা লৰা
জীৱন কৰিলে পণ !
মুক্তি যুজৰ নবীন পূজাৰী,
তুচ্ছ কাৰা মৰণ !

কুশল কোৱঁৰ সেই বাহিনীৰে
মৃত্যু বিজয়ী বাঁৰ— !
নিৰ্ভীক যুজাক, নীৰৱ কৰ্মী,
ঢালিলে কেচা কধিৰা।

ফাঁচিৰ চাঙত উঠিলে কুশল
ওঁঠত বেঙালে হাঁহি ।
দেৱতাৰ দূত দেৱত লভিলে,
হুদিন ধৰাত ভাহি !

জ'য় পৰি গল ইমূৰে সিমূৰে
শত্ৰুৰো কলা মুখ,—
সজা পৰি ব'ল উৰি গুচি গল
ঠেলি বন্ধন দুখ ।

গছেও বিনালে লতাই বিনালে
কুশলৰ বেথাটি কই !
অমৰ কুশল মৰি উপজিব—
উপজি মৰিবলই !

অসমী বুকুৰ আকাশে বতাহে—
কুশল বিয়পি আছে !
ছাঁটিৰ দৰে প্ৰতিটি হিয়াৰ
আঁৰে আঁৰে পাছে পাছে !

মৰা নাই পিয়লী দেৱান মণিৰাম—
মৰা নাই কুশলো আজি,—
জোন বেলি তৰা বয় মানে বৰ,—
হিয়াই হিয়াই ৰাজি ।

তেজৰ বচনা ত্যাগৰ সমাধি—
নিয়ৰে দিব ধুৱাই !
দেশে যশ গায়,— অমৰ কুশল,—
মৰা নাই ! মৰা নাই !

বেগম তৈয়বুন্না ।

সবগৰ পাৰিজাত—

ধৰাত ফুলিলে

জেউতী জ্বলিলে—

শীতল শেৱালী ছাঁত ।

সৌৰভ সুৰিমল,—

বিলাবৰ নউ

অহোঁতে সুযোগ

লেবেলি শুকাই গল ।

নসলে প্ৰথৰ তাপ—

বদ বতাহৰ—

গ্ৰীষ্ম শীতৰ—

হৃদিনৰ চোকা ভাপ ।

[২৯]

বিয়ান্দিছৰ ছহীদ—

দেৱতাৰ প্ৰিয়দূতী—

কত কথা লই

আহি ধৰালই

ফুৰিলে মাথোন উটি ।

চেনেহী মৰমী মাত

কুমলীয়া হিয়া—

জনম দুখীয়া

গলিছিল বেদনাত—

সংসাৰ সুখৰ ঠাই !

লবালি সপোন

মনৰ দাপোন—

ভুমুকি দি মাৰ যায় ।

জীৱনৰ মধুক্ষণ,—

যিজুলি খেলাই

আহে আৰু যায়—

থই যায় সোৱৰণ ।

ভোমাবো ধূলিৰ ঘৰ
পকী দালানত
হল পৰিণত—

লভি মনে পতা বৰ !

বেগম সচায়ে তুমি—

ত্যাগৰ আহিত
যশত— খ্যাতিত

স্বামীৰ পদাঙ্ক চুমি—

বীৰাঙ্গনাৰ ভূমি
মুলা জয়মতী—
বুৰঞ্জীৰ সতী—

নাম উজলালা তুমি ।

মুক্তি যুগৰ ডাক—

আহিলে বীৰৰ
উতলে শিৰৰ

বক্ত বীজাণু জাক ।

বীৰৰ অঙ্গনা সেয়ে—

আপোন পাহৰি
ডিঙি আগ কৰি—

মৰণ বৰিব যেয়ে ।

দেহে কেহে অন্তৰায়—

পৰ্বত প্রমান—
সন্তাপৰ শাণ

কত সহে কলিজাই !

কিনো নিদাকণ বিধি

চিঙি মায়া জাল
ভাঙিলে কপাল—

হৰি সপোনৰ নিধি ।

কি আছে বুজনি ভাষা

মৰণ সিপাৰে
চকুলো সন্তাবে

পুৰাব প্রাণৰ আশা ।

এহাতে মুছলা চকু—

আন হাতে দিলা

বণৰ আহিলা—

স্বামীলৈ বান্ধি বুকু ।

প্ৰস্তাব আগষ্টৰ— !

লাহৰী পোণাব—

চেনেহৰ ধাব—

সৃজিবৰ অবসৰ !

জীৱন মৰণ পণ—

বিয়ালিছৰ—

ভাৰত ত্যাগৰ—

বিপ্লবী আন্দোলন ।

গুৰেটি জীৱন স্বামী—

দেশৰ সেৱাত—

ঘাত প্ৰতিঘাত

সহিছে দিবস যামী ।

শোকৰ পোবনী জুই

বুকু পূৰি দেই—

জ্বাল থাকোঁতেই—

কালে সাৰ পালে শুই ।

সমুখ যুজত নামি—

কাৰা নিৰ্যাতন

কৰিলে বৰণ—

দেশ সেৱা অনুগামী ।

দেখিলে লাগে বিষয়—

ব্ৰতী নিৰ্যাতীতা

ব্যথী উপেক্ষিতা—

তথাপি শাস্ত নিৰ্ভয় ।

স্বামীৰ কৰ্তব্য ভাৰ

অসহন বুলি—

নেপেলালা ঠেলি—

নেমানিলা তাতো হাব ।

মতিৰ পতিয়ে গতি

নিজেও বুজিলা—

কাৰ্য্যেৰে বুজিলা—

সহজ সবল মতি ।

গৃহ থাকি গৃহ হীন—

কালবো জটিল

ভ্রুকুটি কুটিল—

ভাই-বন্ধু উদাসীন।

বোগে শোকে জৰ্জৰিত

তাতে গুরু ভাব—

কত সমস্যাৰ—

অসহন বিপৰীত।

অবহেলা— উপেক্ষাৰ

বাক্যবাণ শ্লেষ—

নিদাকণ ক্ৰেশ—

পদে পদে অবজ্ঞাৰ।

বিপদৰ ভৰা বাণ

আশ্রয় সন্ধানি—

পালা শ্লেষ গ্রানি

লাঞ্ছনা অপমান।

আলস্যুয়া কুমলীয়া

মৰহি ভাপত—

ছঃসহ ভাপত—

ভাগিব খুজিলে হিয়া।

অঘৰী ঘৰতে বহি—

সোণৰ সংসাৰ

হল মহা ভাব—

অনাটন সহি সহি।

ব্যৰ্থতাৰ হতশ্বাস—

যেনি গলা তেনি—

অপায় বিধিনি,

নিফল মাথো প্ৰয়াস।

ভ্রমিলা ব্যাকুল ভাবে—

তিনিটি বছৰ—

হল প্ৰবাসৰ—

ভুজিলা দেশৰ বাবে।

শ্রান্ত জীৱন ভাব—

পালা জুৰাবৰ

শুভ অৱসৰ—

ক্ষণিকৰ সান্ত্বনাৰ।

বিবহ ব্যাকুল চিত্ত—।

যেন কত যুগ

সহিলা বিয়োগ—

অশান্তিৰ অগনিত—।

বেঙালে হেঙুলী বেথা

মলিন মুখত—

বিবিধ সুখত

হাঁহিটি দিলেহি দেখা।

নিশাৰ পিছত দিন—

সুখৰ দুখৰ

ভোগ ক্ষণিকৰ—

কালে মছি যায় চিন।

হাঁহি কান্দোনেবে বেবা—

কাবোবা সোণৰ—

কাবো সপোনৰ—

জালেবে সংসাৰ ঘেবা।

গুঁলেস্তাত ফলে ফুল,

সৌৰভ বিলায়—

ফুল জহি যায়

কাক কৰে বিয়াকুল ?

মেঘৰ বুকুত যেন

ধিজুলীৰ চিক—

জোনৰ প্ৰতীক—

নিজৰা সোঁতৰ ফেন !

উটি বুৰি কত কাল—

পুৰণি সলাই

বচিলা ছনাই

সোণালী সূতাৰ জাল।

মছি বিবহৰ দুখ—

মিলন হেপাঁহে—

দিলে লাহে লাহে—

উজলাই ম্লান মুখ।

বসন্তই দিলে দোল !

পল্লব সলাই—

সৌৰভ বিলাই

মুগ্ধৰি উঠিল ফুল।

কুহকী মায়াৰ জাল—

বসন্ত যে যায়—

ভ্ৰমে বাৰিষাই—

পালি যায় মাথোঁ পাল।

শাস্তিৰ শীতল ছাঁ

বিচাৰি পথিক

ভ্ৰমে চাৰিদিক

জুৰণি নপৰে গা।

তোমাবো আকুল চিত—

ব্যাকুলতা সনা

বুকুৰ বেদনা

পাতলিল জুবণিত ।

আকউ সোণালী ভূব—

হুলি হুলি হুলি

দিলে সুব তুলি

পোৰণি পেলালে জুব ।

আওহেলা অপমান—

দিলে দ্রোহীয়াই

অবজ্ঞাবে চাই—

ধৰালে কিমান শাপ ।

চকৰি ঘূৰে সদায়—

পিঠি দিয়া বোৰে—

ওলগণি জোৰে—

আগ ভাগো সেরে পায় ।

আপদ সম্পদ চাই—

সুহৃদ সদায়—

উপচি ওলায়—

কোন কেনে চিনি পায় !

তোমাকো দিলেহি চিন—

কোন সম্পদৰ

কোন আপদৰ

পৰিচয় সমীচিন !

দেশৰ সেৱাৰ ধ্বজা !

গাকী টুপি চিন !

খন্দৰ কপিন !

যেয়ে যত মুখ-বজা !

ঠেকি ঠেকি জীৱনত—

শিকনি লবৰ—

ক'ত অৱসৰ—

হেঁকৱালা সংগ্রামত !

সবল তোমাৰ হিয়া

উজান ভাটিত

উদ্ভাৱল চিত—

হোৱা দেখা নাইকীয়া !

দেশৰ চকুত ত্যাগ—।

সেৱা বা মৰণ—

কাৰা নিৰ্যাতন,

কষ্টকৰ অনুৰাগ !

চিবন্তনীয়া নীতি—

দেশব দহব—

স্মৃতি ক্ষন্তেকব—

সেরা বা স্বদেশ প্রীতি !

ভোমালকো একে শব—

আলহ উদহ

মুখত সবহ—

সমান আপোন পব ।

হুদিনীয়া সংসাবত—

হুদিনব পাল—

আপদ জঞ্জাল

কাল মাথোঁ সাবোগত ।

মতুন একোটো নাই—

হিয়া উদঙ্গাই

জীরন বিলাই—

উটিল ডিঙবা বাই !

লিখন বিধান নীতি

স্বভাব প্রকৃতি—

সকলো নিয়তী—

একে জগতব বীতি ।

হাবিব এপাহি ফুল

কুঁহি পাহি মেলি

হাবিতে লেবেলি

কাক কষে বিয়াকুল !

কোনে বাক ফিবি চায় !

তার যি গোবর

বিলোরা সৌভ

অনন্তত মিলি যায় ।

তুমিও আহিলা গলা

একে দাপোনব—

হাঁহি কান্দোনব

প্রতি বিশ্ব এটি থ'লা !

এটি হুমুনিয়া মোব—

পাহবণি খেদি—

বব হিয়া ভেদি—

এধাবি চকুবে লোব

কম্বী হেমচন্দ্র বৰুৱাৰ
বিয়োগত ।

হেকৰালি হেম হাব—

অকালতে খহি শূলকি পৰিলে
মাদলী সি ছখীয়াৰ ।

আই তোৰ কন্দা সাব,—

হিয়া ধুনি ধুনি কতনা কান্দিলি,
কান্দি জানো পাৰি পাৰ ?

হেম তোৰ কণ্ঠহাব—

কনঠ্ গুৱাই কলিজা জুৰাই,
সুজি গল তোৰ ধাব ।

সপোন অমা-নিশাব—

আহিছিল উটি, আনিছিল সানি—
অমৃতৰ মধুভাব ।

[৪৩]

ছহীদ—

ওবেটি জীৱন যাব,—

সেৱাতে জুবনি সেৱাই জিবনি,
সেৱা ব্ৰত সাধনাৰ ।

কলিজাৰ কটা ঘাব—

বিয়পি পৰিল হোলোকা হোলোকে,—
বাঙলী তেজৰ ধাব ।

নায়েকৰ গুৰুভাব—

মূৰ পাতি ললা বিদ্ৰোহী বিপ্লবী—
অমৃত বীৰ সেনাৰ ।

গৰ্ব্ব অসমীয়াৰ—

অমৰ লাহিত বণত নামিলে
নেওচি নবীয়া গাব ।

হেম কুড়ি শতিকাৰ—

বিয়াল্লিছৰ গুৰি বঠা ধৰা—
লাহিত অসমীয়াৰ— ।

শোষকৰ অত্যাচাৰ !

লৰা বা তিবোতা নাই হীনদেউ
নবীয়া কি পৰীয়াৰ ।

ক্ষত. বিক্ষত গাৰ,

শোণিতৰ চেকা দেখি আগে পিছে
ধৈৰ্য্য মানিলে হাব ।

অবিচাৰ ব্যভিচাৰ—

দেখি হৃদয়ৰ জাগল দেৱতা,
বিদ্রোহে পালে সাৰ ।

শয়নতে নবীয়াৰ—

শুই শুই দিলা পথৰ নিৰ্দেশ—
পাহৰি যন্ত্ৰণা গাৰ ।

চানেকী দেশ সেৱাৰ

যুগমীয়াকই গলা এৰি থই
এখনি বাঁৰ হিয়াৰ ।

অসমীৰ হেমহাৰ—

মূলকিলে নউ পিন্ধোতে ডিঙিত
আঁকি থলে চাব তাৰ ।

দেশ জুৰি হাহাঁকাৰ,

কান্দোনিৰ ধ্বনি শোকৰ বিনমী—
ভাষা সুদা সাস্থনাৰ ।

মন্ত স্বাধীনতাৰ—

জাপ দিনে ৰাতি স্বদেশ প্রেমৰ—
সার্থক অভিসাৰ ।

অভিষেক আজি তাৰ—

হেম নাই আছে যশৰ প্রতিভা
গৌৰব—গৰিমাব ।
—••X••—

দেশভক্ত তৰুণৰাম ফুকনৰ বিয়োগত ।

আজি অসমৰ আকাশে বতাহে উৰুঙ্গা বিননি উঠিল কিয়?
দীপ্ত অকণ তৰুণ তৰুণ—লুকালে কেনিবা প্ৰাণৰ প্ৰিয়!
চিৰ চেনেহীৰ সেৱাতে জীৱন পণ কৰি দিলে জলাঞ্জলি,
কোনে গুণ জ্ঞান গৰিমা প্রতিভা দেশৰ কাৰণে সঁপিলে বল!
ত্যাগৰ আহি শৰাইঘাটত দেখালে ফুকনে মোমাই কাটি,—
বন্ধু সোদৰ পত্নী তনয়া—ত্যাগতো চৰম তোমাৰ খ্যাতি!
লাহিতৰ দৰে তুমিও বগুৱা—বৈ-বৈ ঘোৱা তোমাৰ খ্যাতি!
ত্যাগেৰে দেশৰ মুখ উজলোৱা, তুমিও ফুকন, বাঁৰৰ মাতি ।
দেশৰ দাক্ষণ দুৰ্দ্ধশা দেখি হৃদয় পাবলি বাখাত গলি,
জাপ দি পৰিলা সমুখ যুজত বজাৰ আহিলা ভৰিবে দলি!

এশ ভায়ে যদি কান্দে লঘোনত আধা উলঙ্গত ব্যাধিত মাৰি,—
 টোপ কাঢ়ি খায় লোভী শনাহোয়ে,— মই বা ফুকন কিহৰ সৰি ?
 সুপ্ত দেশক জগাই তুলিলা সিংহ নিনাদে শঙ্খ ফুকি,—
 অত্যাচাৰৰ গতিবোধ কৰ আক নেথাকিব চকুলো টুকি।
 ফুকন ওজাই জগালে দেশক স্বদেশ প্রেমৰ অগান জ্বাল,—
 হাহি বিবিঙিলে জননী মুখত, উজালে লগত অমৃত পালি।
 বীৰ, বাগ্মী, সিংহ পুৰুষ, পঞ্চম পুত্র বাণীৰ বৰ—
 সবল, উদাৰ, প্রিয় দৰ্শন, প্রিয় ভাষা। জন প্রিয়তৰ।
 তোমাৰ প্রভাব দেশৰ বুকুত বাউতী যুগীয়া শলিতা তেল,
 তোমাৰ অভাব পুৰাব নোৱাৰা জননী বুকুৰ দাকন শেল !
 দূৰ বিদূৰত বিয়াপ পুৰিলে তোমাৰ খ্যাতিত অসম নাম,
 ঘাত প্রতিঘাত কত আওছেলা সহিও সাধিলা দেশৰ কাম।
 নতুন গঢ়েৰে গঢ়িলা অসম বাঢ়িলে ছুগুণে প্রতিভা যণ,
 তোমাৰ স্বভাব প্রভাব গুণত দেশে মূৰ পাতি মানিলে বশ।
 জননী কোলাৰ আলহ উদহ ভোগৰ সুযোগ নেপালা লেশ,
 আলৈ আখানি পালা সলনিত এনেনো অবুজ গাবৰি দেশ !
 তথাপি তোমাৰ চিন প্রশান্ত মুখত বিবিঙি নোলাল চিন,
 এখানি খেদৰ এটি ছমুনিয়া দেশ বাসীলৈ কোনোবা দিন !
 অবুজ অভাগা স্বদেশ বাসীয়ে মুকুতাৰ মোল নেপালে চিনি !
 আজি মৰণত হাহাঁকাৰ ধ্বনি উঠিছে ভৈয়াম পৰ্বত জিনি।
 হে বীৰ ! হে ধীৰ ! হে চিৰ তৰুণ,— দেশৰ মুকুট উচ্চ শিৰ !
 পূবৰ পূৰ্বতী বাঙলী অৰুণ, অভাগা দেশৰ প্রতীক বীৰ !

অমৰা কানন বিকশি বিলালা সৌৰভ হে চিৰ তৰুণ তুমি,
 এপাহি কুসুম ফুলি মাৰ গল বিঙা অসমৰ কানন ভূমি।
 বৈ যা পথিক থৈ যা চকুলো লুইতৰ সোঁততে সোঁত বোৱাই।
 স্বদেশে যাচিছে ভকতি অৰ্ঘ্য এটি ছমুনিয়া শিৰ নোৱাই।

মহামানব মহাত্মা গান্ধীৰ মহা প্রয়াণত।

হে দেবদূত !

আবিভূত সত্যৰ প্রতীক
 মৰতত দেবত্ব বিলাই
 মৃত্যুৰে কৰিলা দান
 মহামন্ত্ৰ— অমৃত প্রমাণ—
 সাধি গ'লা বিশ্বৰ কল্যাণ।
 জ্ঞান জ্যোতি ত্যাগ মূৰ্ত্তিমান !
 সত্য শান্তি অহিংসাৰ গান—
 গাই গাই কৰিলা প্রয়াণ।
 বিশ্ব মানবক দিলা পথৰ সন্ধান।

হে মহাভাগ !

মহা যোগী !

মূৰ্ত্তিমান স্বৰূপ ত্যাগৰ !

মথিলা সাগৰ, —

উদ্ধাৰিলা অমৃত আকৰ — ।

আজীবন মুক্তিকামী সত্যৰ সেরক —

শান্তিদূত, — ত্যাগৰ পূজাবী —

অহিংসাব দাক্ষাৎ প্রতীক —

আজীবন সংগ্রামত ঢালিলা কধিব —

ভাঙিলা প্রাচীৰ —

হুৰ্ভেদ্য হুৰ্জয় দুৰ্গ দান্তিক দৰ্পীৰ !

সেরক, সেনানী, বাৰ —

বগোন্মও ধীৰ স্থিৰ —

দীক্ষা লভি তোমাৰ বাণীৰ —

জাপ দিলে বণত মুক্তিৰ —

জয় জয় অহিংস নীতিৰ —

গৌৰব গৰিমা বিজয়ীৰ

আনি দিলা —

কপ দিলা জয়শ্রীৰ — ।

তুচ্ছ কৰি বিজাতীৰ ক্রকুটি কটাক —

তুচ্ছ কৰি শতাব্দীৰ দাসত শৃঙ্খল —

জুৰি দিলা অহিংস আহব —

বিস্মৃত স্তম্ভিত কৰি বিশ্বৰ মানব

অক্লেশে জিনিলা সেই সংগ্রাম মুক্তিৰ !

ভেদৰ ভাঙিলা দেব ! হুৰ্ভেদ্য প্রাচীৰ !

অন্ন দিলা নিবন্ধক, —

বস্ত্র বিবস্ত্রক ।

মুক্ত কণ্ঠে গালা আজীবন —

বেদ গীতা কোৰাণ বাইবেল —

মানবৰ একক সম্পদ, —

ভেদ তাত মূৰ্খৰ বচনা ।

দীনতা হীনতা বোধ —

স্বার্থৰ প্রলাপ —

হুৰ্ভলতা মানব মনৰ ।

আজীবন আপ্রাণ প্রয়াস —

বন্ধু তুমি — আৰ্ত্ত পীড়িতৰ —

নিবাৰিলা অন্তৰায় —

নিষ্পেৰিত নিপীড়িত মৃক মলিনৰ ।

যোগী তুমি ! ঋষি তুমি !

পুত কৰি আৰ্য্যভূমি —

মহামন্ত্ৰ দিলা দীক্ষা —

মহা যজ্ঞ কৰিলা আহ্বান —

অযুতে অযুতে তাত,

আত্মত্বৰ পঙ্গপাল জাপ দি পৰিল ।

অমূল্য জীবন দিলে যাতি বলিদান ।

বিশ্বব মানবে পালে—
অমৃতব বিপুল বৈভব—
যাত্রীব পাথেয় পান—
পথব সন্ধান ।

বেলি আজি মাৰ গ'ল ।

এন্ধাবৰ আবৰণি—

বিয়পিল ধৰণী বুকুত ।

ত্ৰিয়মান বিশ্বব মানব—

কোনে দিব জ্যোতিকণা ?

কোনে দিব আগুৰাই ?

কোনে দিব পোহৰ বিলাই ?

ভুল ভ্ৰান্তি অপমান—

কোনে লব মূৰ পাতি

কোনে সব ব্যথিতব—

হিয়া ভগা ব্যথা আৰ্ত্তনাদ ?

হলা হল পান কৰি—

কোনে দিব অমৃত উদ্ধাৰি—?

পতিতক বন্ধু বুলি ধৰিব সাবটি

বপন্নক কৰিব উদ্ধাৰ— ?

ঋণতৰা খহি গল মুক্ত আকাশৰ !

অকুলত নারায়ণ—

দক হাবা বাটকৰা বাট হেঁকুৰাই ।

বিনা মেঘে হল বজ্রাঘাত
সৰিতা লুকাল !

প্ৰলয়ৰ আতঙ্কত—

ৰোমাঞ্চিত বিশ্ব চৰাচৰ—

অপঘাত দলিতব— !

অপঘাত— দয়িতব— ।

অপঘাত— ভাবতব— ।

ধৰিত্ৰীৰ— বিশ্ব মানবৰ ।

আবিৰ্ভূত হল বুদ্ধ !

ক্ৰুচবিদ্ধ খ্ৰীষ্টৰ আদৰ্শ—

দেখা পালে মোহ মুগ্ধ উন্মত্ত মানবে !

অহিংসাই বচি দিলে হিংসাব সমাধি ।

আজীবন মেঘমল্ল—

ক্ষীত বন্ধে মুক্ত কণ্ঠে—

প্ৰচাৰিত মহৎ বাণীব—

সার্থকতা সফলতা—

দেখুৱালা জগত বাসীক—

মহাগ্ৰাস ! মহৎ বিপ্লয় !

অভিভূত— স্তম্ভিত জগত—

মোহমুগ্ধ মানবৰ— ভেদকৰি মোহ ইলুজাল

মৃত্যুৱে তোমাৰ—

আনি দিলে—

বিস্তাৰিলে অলৌকিক দিব্য বশ্মিজাল !

পোহবৰ জিলিকনি— মূমূৰ্শ দেশত—

সঙ্গীতৰ এটি যেন অপূৰ্ব মূচ্ছনা

বিয়পিল বিগ্ৰজুৰি !

জলদ গম্ভীৰ সুরে—

বেদবাণী আৰ্য্য প্ৰতিভূৰ—

মহাবাণী তোমাৰ মুখৰ

আকাশ বতাহ স্বনি—

প্ৰতিধ্বনি উঠিল ধবাত—

অহিংসাব নাই পৰাভৱ !

সত্যাব নাই পৰাজয় !

